

ИЗХОДНИ СТЬПАЛА

Изисквания към изходните стъпала на CMOS ИС

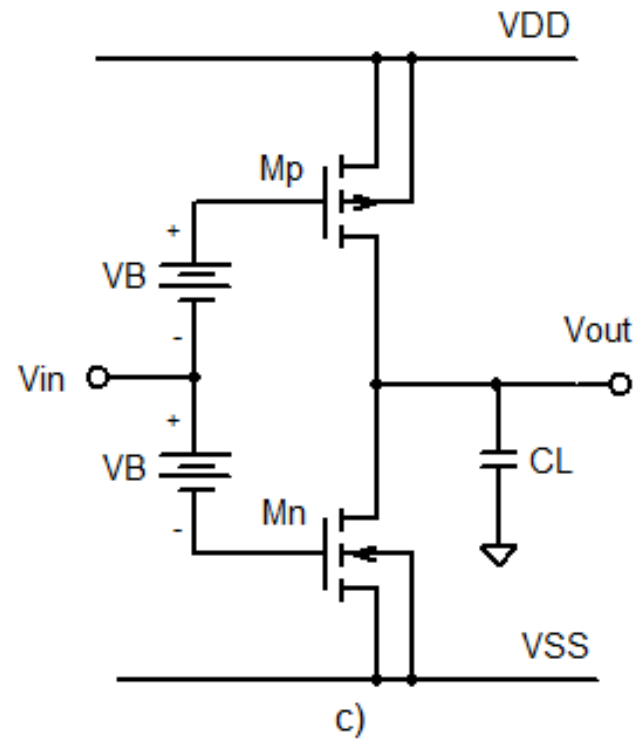
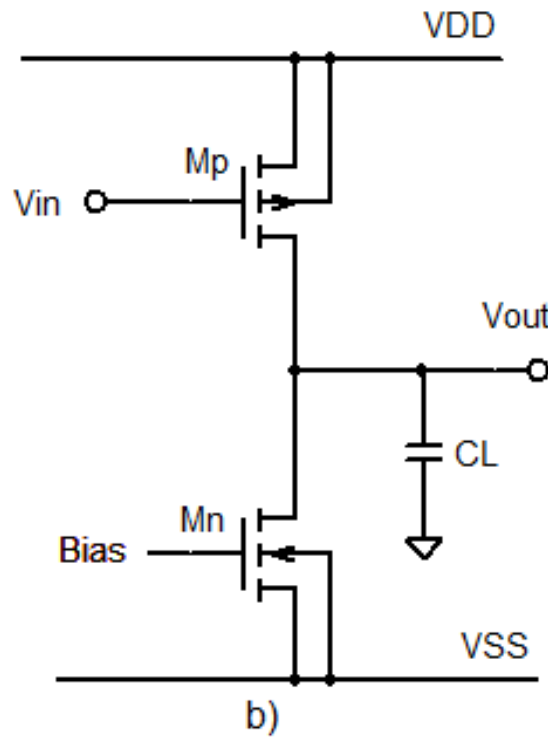
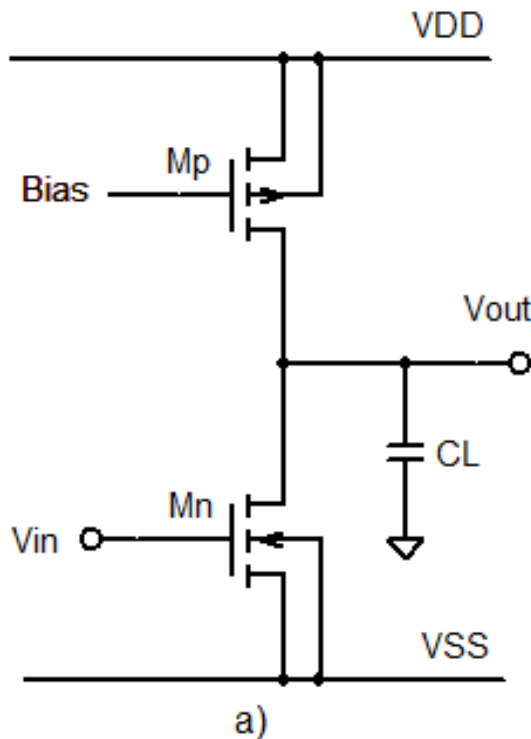
Товар извън чипа:

- малък товарен резистор ($50 \dots 1000 \Omega$) – получава се делител между товара и изходното съпротивление на стъпалото;
- товарен капацитет между $5 \text{pF} \dots 5 \text{nF}$;
- за да се осигури максимален размах на изходния сигнал **се изисква малко изходно съпротивление.**

Товар вътре в чипа:

- огромен товарен резистор (входното съпротивление на MOST);
- товарен капацитет между $0.5 \text{pF} \dots 5 \text{pF}$;
- **не се изисква малко изходно съпротивление**, достатъчно е да се осигури голям изходен ток за зареждане на товарния капацитет.

Изходни стъпала с общ сорс (с високо изходно съпротивление)

$$A_u = -\frac{g_{mn}}{g_{dsn} + g_{dsp}}$$

$$r_o = \frac{1}{g_{dsn} + g_{dsp}}$$

$$BW = \frac{g_{dsn} + g_{dsp}}{2\pi C_L}$$

$$GBW = \frac{g_{mn}}{2\pi C_L}$$

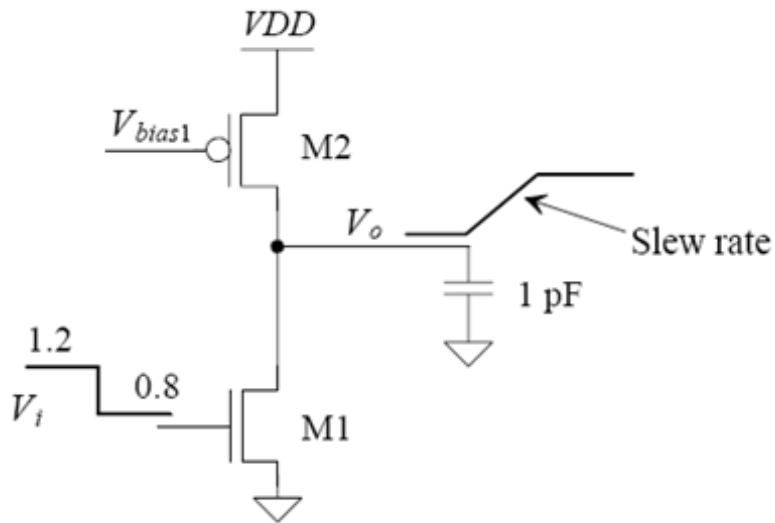
$$A_u = -\frac{g_{mn} + g_{mp}}{g_{dsn} + g_{dsp}}$$

$$r_o = \frac{1}{g_{dsn} + g_{dsp}}$$

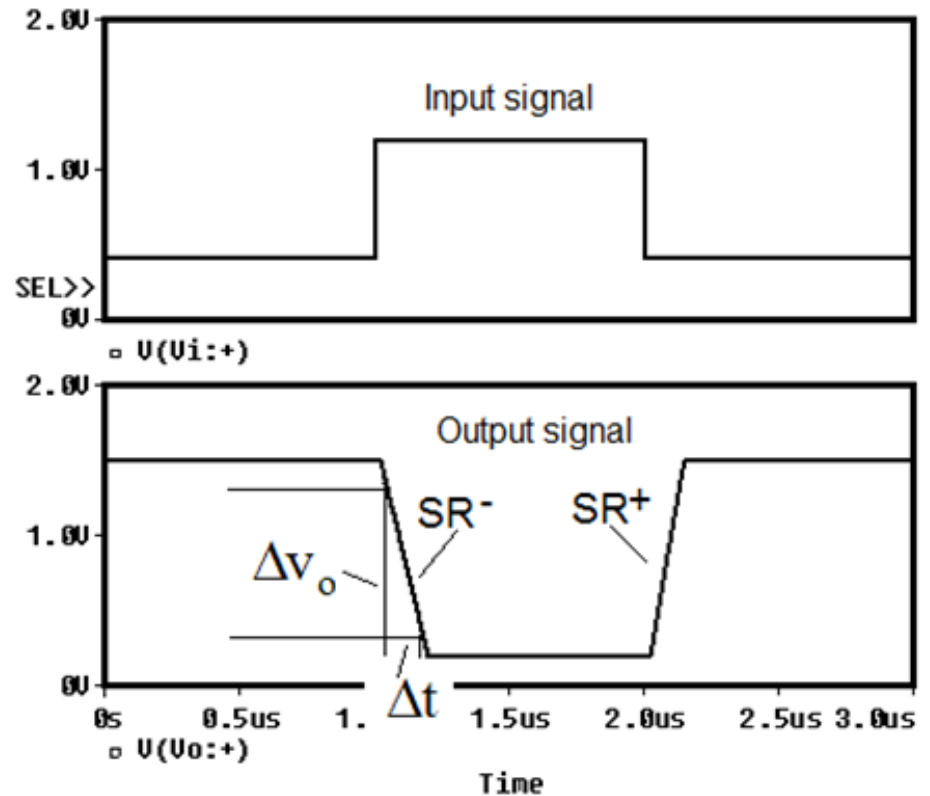
$$BW = \frac{g_{dsn} + g_{dsp}}{2\pi C_L}$$

$$GBW = \frac{g_{mn} + g_{mp}}{2\pi C_L}$$

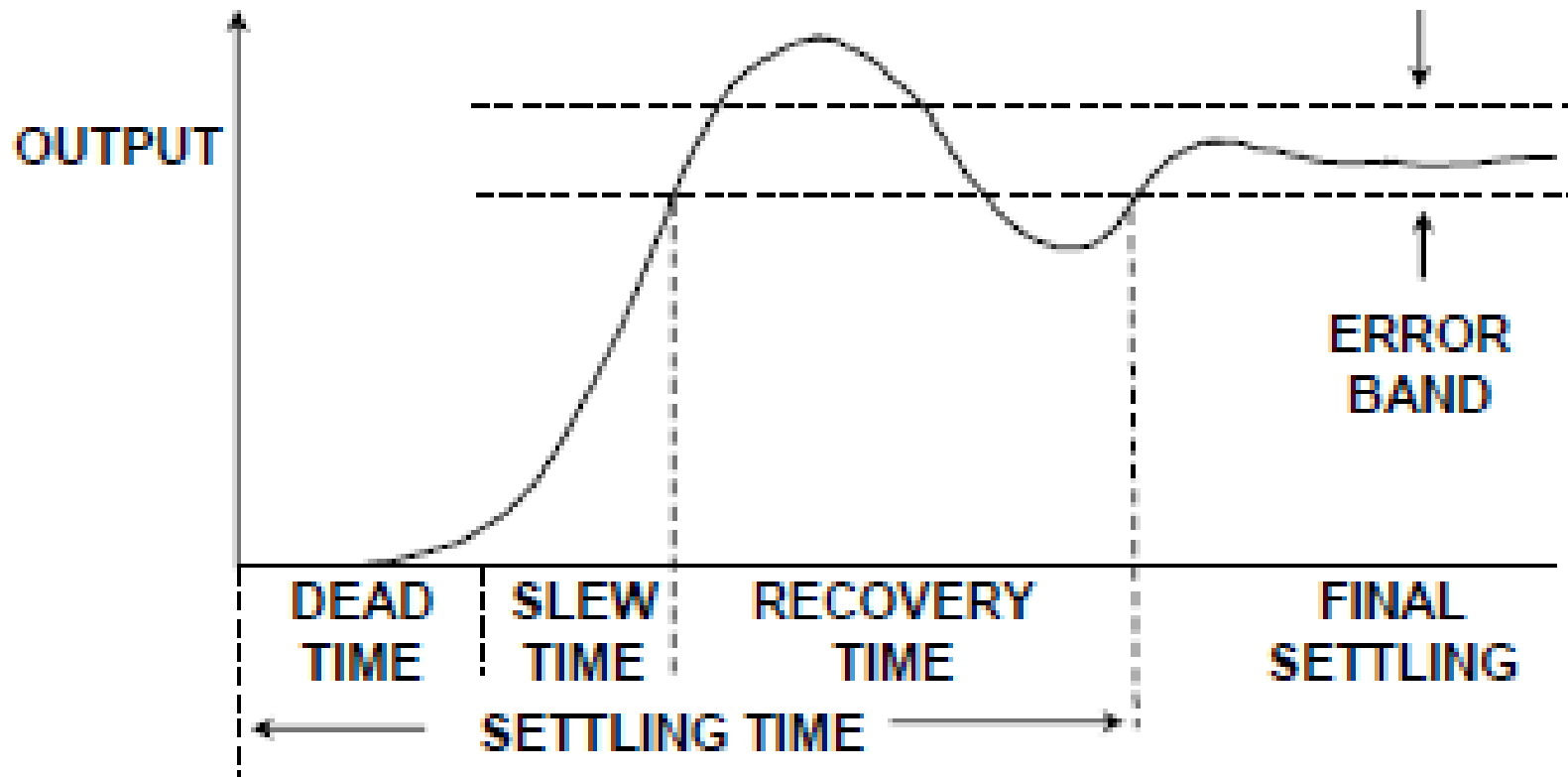
Скорост на нарастване SR (Slew rate)

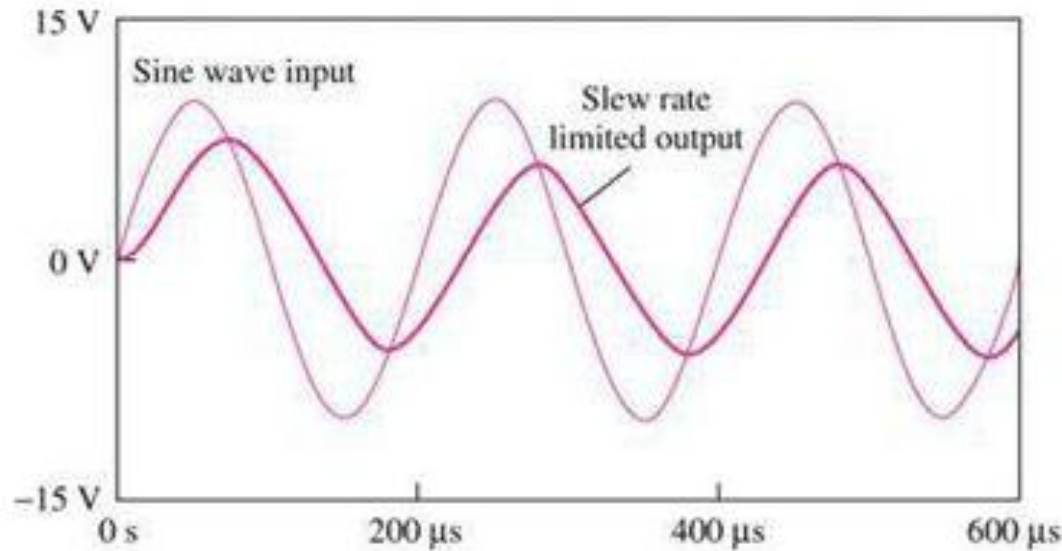
$$SR = \frac{dv_o}{dt} = \frac{\Delta v_o}{\Delta t} = \frac{I}{C_L}$$

Време за установяване Settling time

Зависимост на амплитудата на изходния сигнал от SR

Full-power bandwidth (FPBW)

$$v_{out}(t) = V_o \sin \omega t$$

$$\frac{dv_{out}(t)}{dt} = \omega V_o \cos \omega t$$

$$\left. \frac{dv_{out}(t)}{dt} \right|_{\max} = \omega V_o$$

$$\left. \frac{dv_{out}(t)}{dt} \right|_{\min} = -\omega V_o$$

$$\omega V_o \leq SR^+$$

$$-\omega V_o \geq SR^-$$

$$\omega_{\max} = \min(SR^+/V_o; -SR^-/V_o)$$

Пример за противотактно изходно стъпало

$$V_o = 1,5 \text{ V}; \quad I = 20 \mu\text{A}; \quad C_L = 10 \text{ pF}$$

$$A_u = -\frac{g_{mn} + g_{mp}}{g_{dsn} + g_{dsp}} = -\frac{\frac{2I}{U_{eff}} + \frac{2I}{U_{eff}}}{\lambda_n I + \lambda_p I} = -\frac{4}{U_{eff}} \frac{1}{\lambda_n + \lambda_p} = \frac{4}{0,2} \frac{1}{0,014 + 0,018} \approx -600$$

$$r_o = \frac{1}{g_{dsn} + g_{dsp}} = \frac{1}{\lambda_n I + \lambda_p I} = \frac{1}{(0,014 + 0,018) * 20e - 6} \approx 1,5 \text{ M}\Omega$$

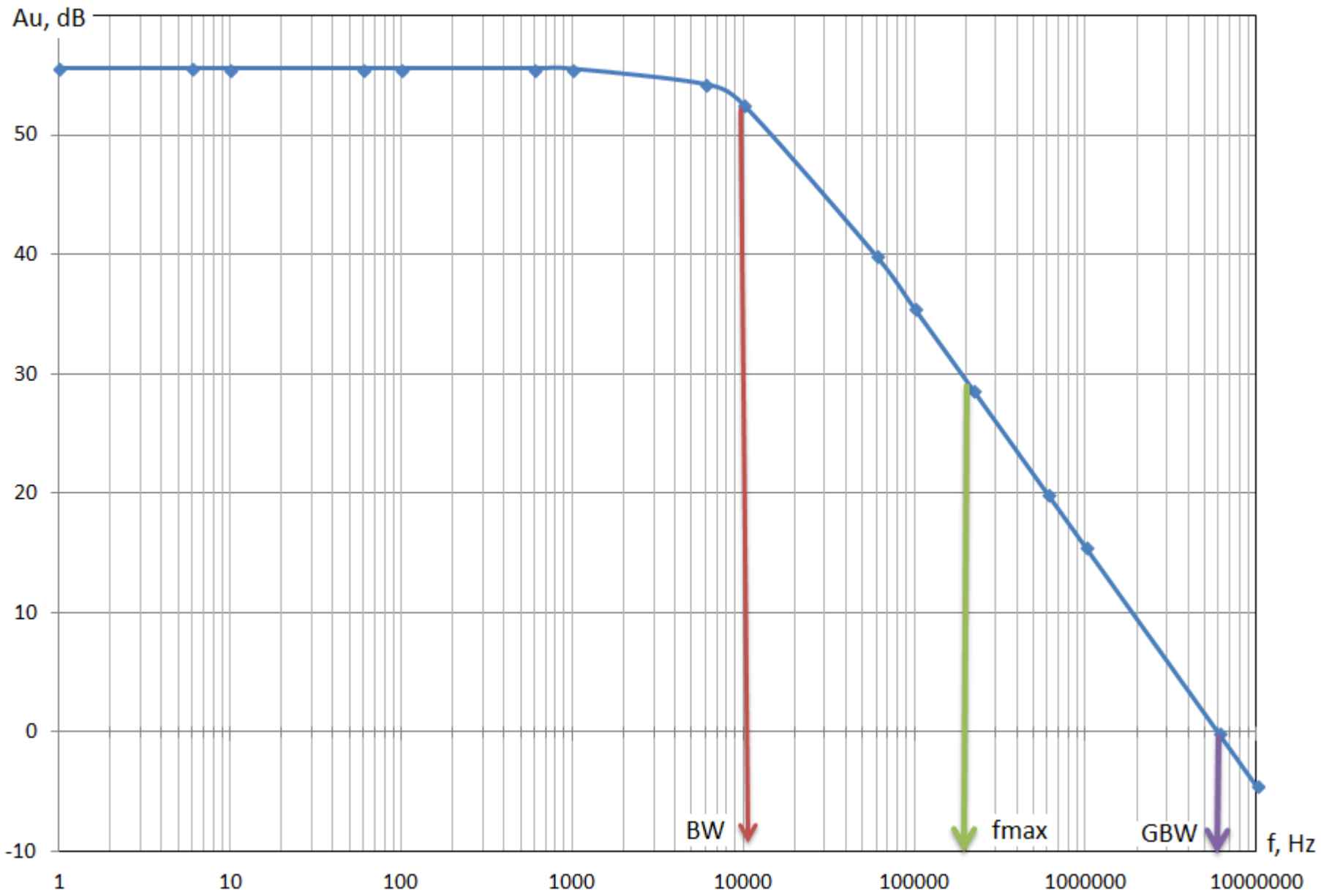
$$BW = \frac{g_{dsn} + g_{dsp}}{2\pi C_L} = \frac{\lambda_n I + \lambda_p I}{2\pi C_L} = \frac{(0,014 + 0,018) * 20e - 6}{2\pi * 10e - 12} \approx 10 \text{ kHz}$$

$$GBW = |A_u| * BW \approx 6 \text{ MHz}$$

$$SR = \frac{I}{C_L} = \frac{20e - 6}{10e - 12} = 2 \text{ V}/\mu\text{s}$$

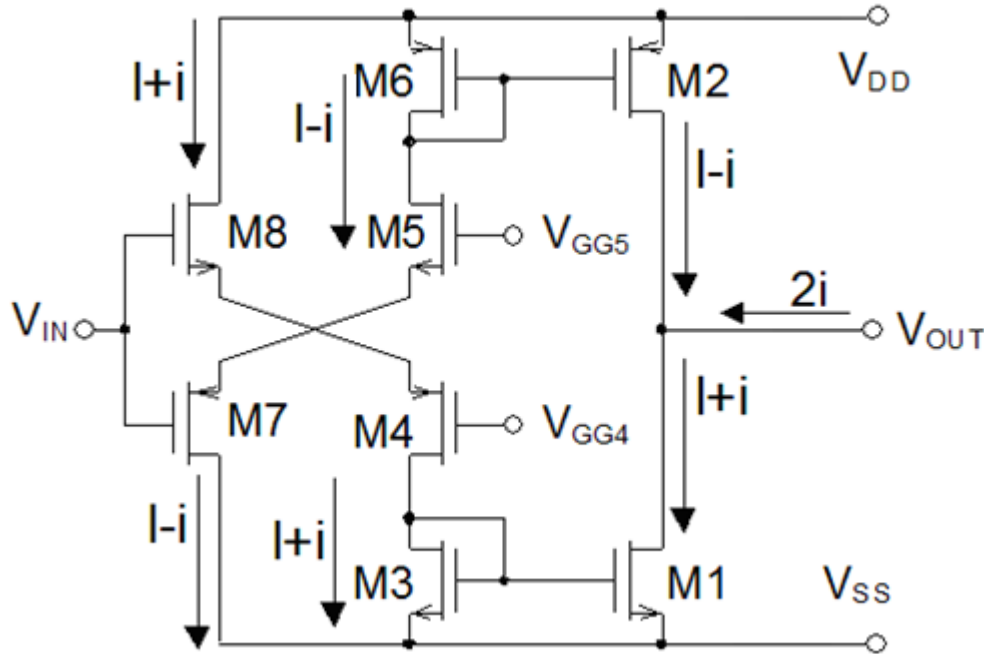
$$SR \geq \omega_{max} V_o \quad \rightarrow \quad f_{max} = \frac{SR}{2\pi V_o} = \frac{2e + 6}{2\pi * 1,5} \approx 200 \text{ kHz}$$

$$V_o(\text{при } f = GBW = 6 \text{ MHz}) = \frac{SR}{2\pi f} = \frac{2e + 6}{2\pi * 6e + 6} \approx 50 \text{ mV}$$

Примерна схема на противотактен изходен усилвател

$$u_{out} = -i_{out} \cdot r_{out}$$

$$i_{out} = 2i \quad r_{out} = \frac{1}{g_{ds1} + g_{ds2}}$$

$$A_{u8} = \frac{g_{m8}}{g_{m8} + g_{mb8} + g_{ds8} + g_{in4}}$$

$$r_{i4} = \frac{1}{g_{m4} + g_{mb4}} \approx \frac{1}{g_{m8} + g_{mb8}}$$

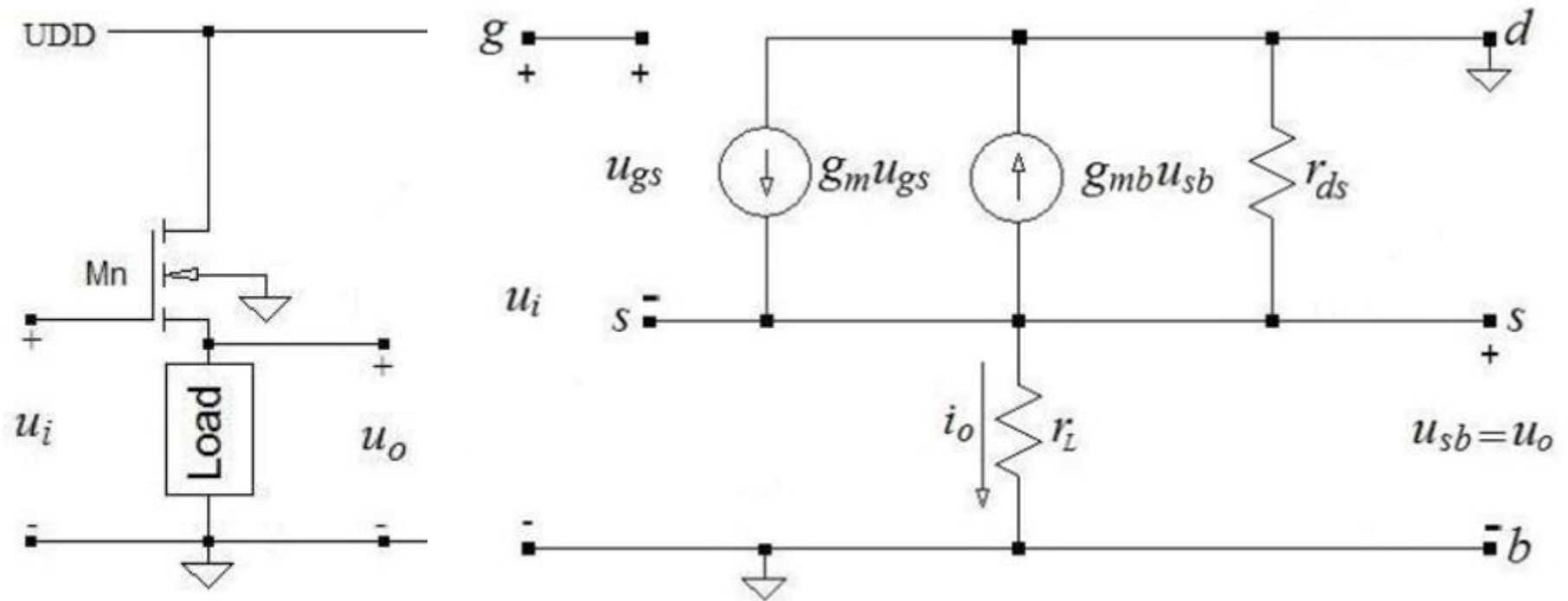
$$g_{i4} = g_{m4} + g_{mb4} \approx g_{m8} + g_{mb8}$$

$$A_{u8} = \frac{g_{m8}}{g_{m8} + g_{mb8} + g_{ds8} + g_{in4}} \approx \frac{g_{m8}}{g_{m8} + g_{mb8} + g_{i4}} = \frac{g_{m8}}{2(g_{m8} + g_{mb8})}$$

$$i = \frac{u_{i4}}{r_{i4}} = \frac{A_{u8}}{r_{i4}} u_{in} = (g_{m4} + g_{mb4}) \frac{g_{m8}}{2(g_{m8} + g_{mb8})} u_{in} \approx \frac{g_{m8}}{2} u_{in}$$

$$u_{out} = -i_{out} \cdot r_{out} = -\frac{2i}{g_{ds1} + g_{ds2}} = -\frac{2}{g_{ds1} + g_{ds2}} \frac{g_{m8}}{2} u_{in} = -\frac{g_{m8}}{g_{ds1} + g_{ds2}} u_{in}$$

Усилвателно стъпало с общ дрейн

Определяне на коефициента на предаване на входното напрежение A_u

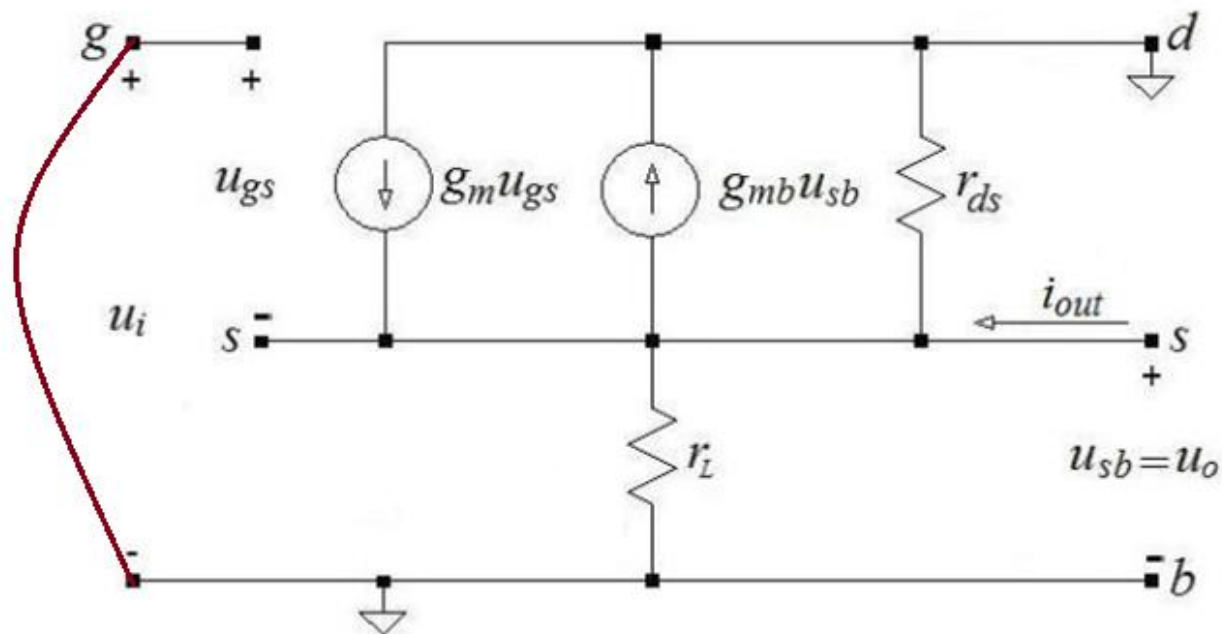
$$g_L u_o = g_m (u_i - u_o) - g_{mb} u_o - g_{ds} u_o$$

$$(g_m + g_{mb} + g_{ds} + g_L) u_o = g_m u_i$$

$$A_u = \frac{g_m}{g_m + g_{mb} + g_{ds} + g_L}$$

$$A_u \approx \frac{g_m}{g_m + g_{mb}}$$

Усилвателно стъпало с общ дрейн

$$r_o = \frac{u_o}{i_{out}}$$

Определяне на изходното съпротивление r_o

$$i_{out} = g_L u_o + g_{ds} u_o - g_m u_{gs} + g_m u_{sb}$$

При стойност на входното напрежение $u_i = 0$, $u_{gs} = -u_o = -u_{sb}$

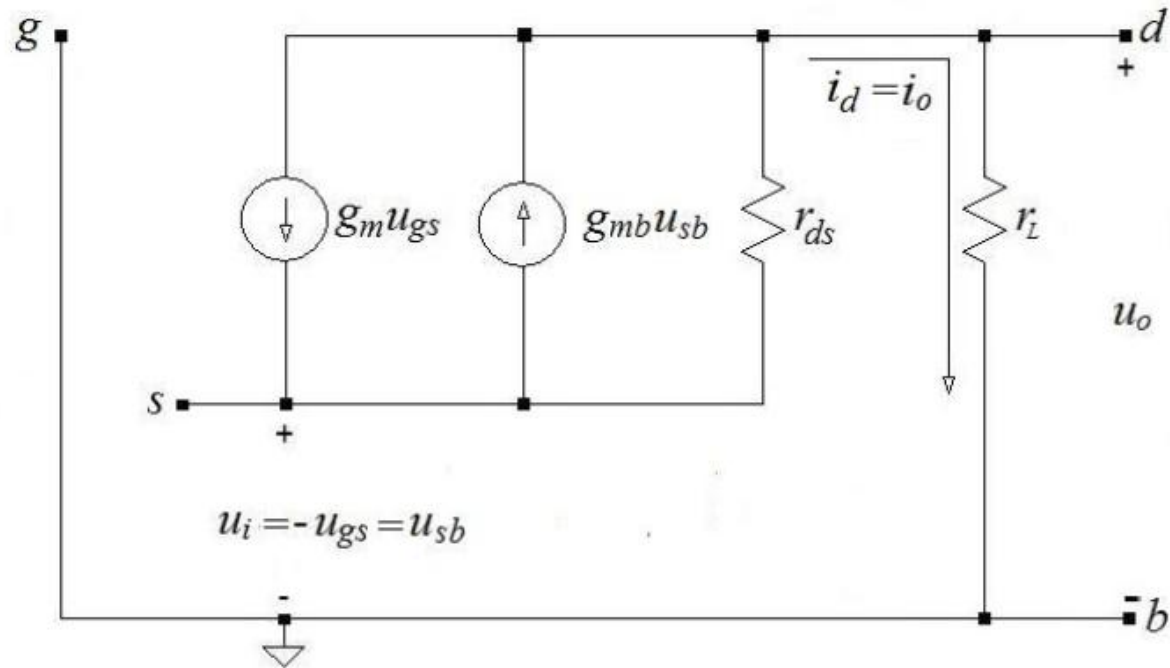
$$i_{out} = g_L u_o + g_{ds} u_o + g_m u_o + g_{mb} u_o$$

$$r_o = \frac{u_o}{i_{out}} = \frac{1}{g_m + g_{mb} + g_{ds} + g_L}$$

$$r_o \approx \frac{1}{g_m + g_{mb}}$$

Усилвателно стъпало с общ гейт

$$r_i \approx \frac{1}{g_m + g_{mb}}$$

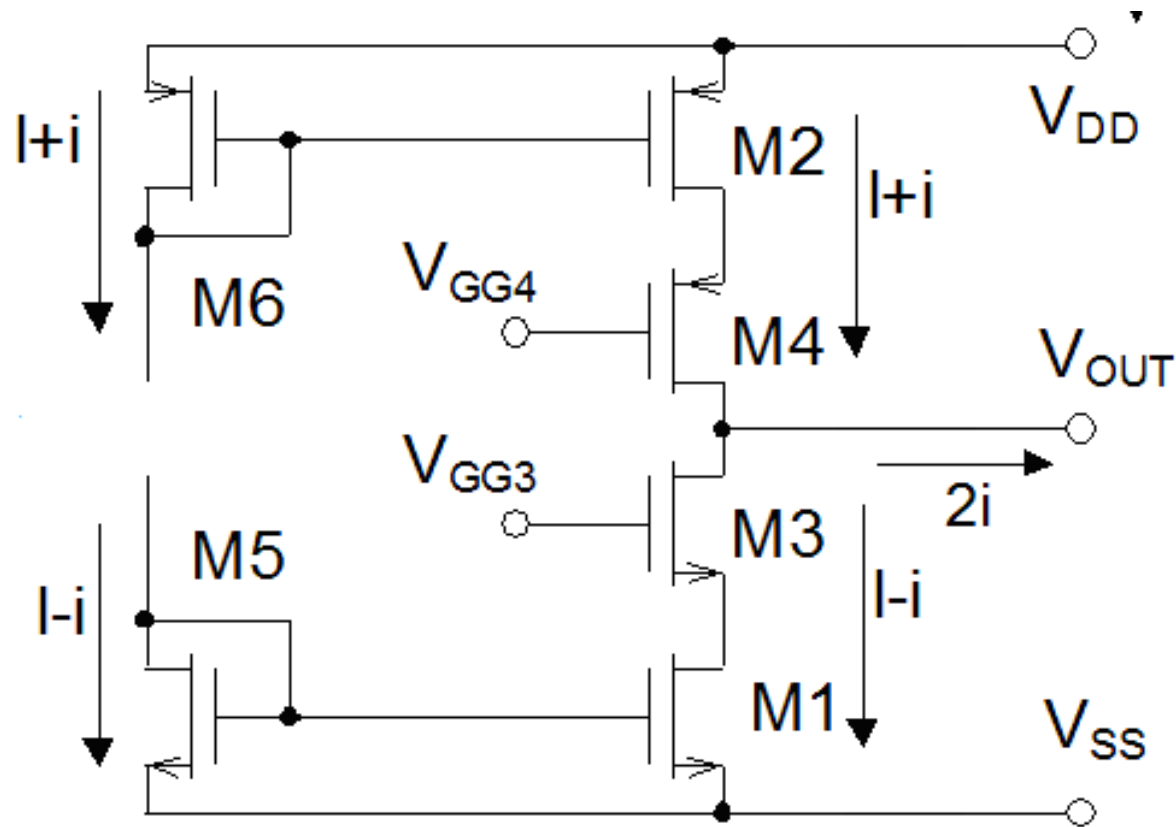
Определяне на входното съпротивление r_i

$$i_i = i_s = i_d = i_o = -g_m u_{gs} + g_{mb} u_{sb} + (u_i - u_o) g_{ds} \quad u_o = i_o r_L = \frac{i_i}{g_L}$$

$$i_i = g_m u_i + g_{mb} u_i + g_{ds} u_i - g_{ds} \frac{i_i}{g_L} \quad \left(1 + \frac{g_{ds}}{g_L}\right) i_i = g_m u_i + g_{mb} u_i + g_{ds} u_i$$

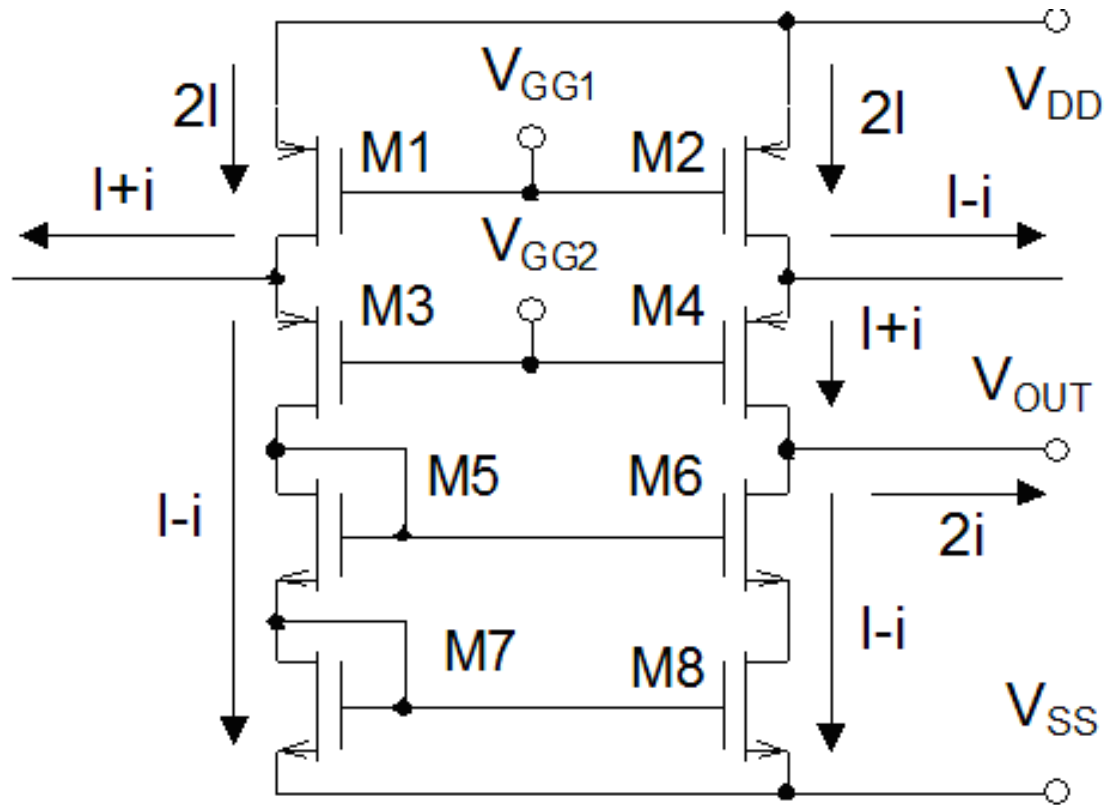
$$r_i = \frac{u_i}{i_i} = \frac{1}{g_m + g_{mb} + g_{ds}} \left(1 + \frac{g_{ds}}{g_L}\right) \approx \frac{1}{g_m + g_{mb}} \left(1 + \frac{g_{ds}}{g_L}\right) \quad r_i \approx \frac{1}{g_m + g_{mb}}$$

Усилвател с повишено изходно съпротивление и управление по ток

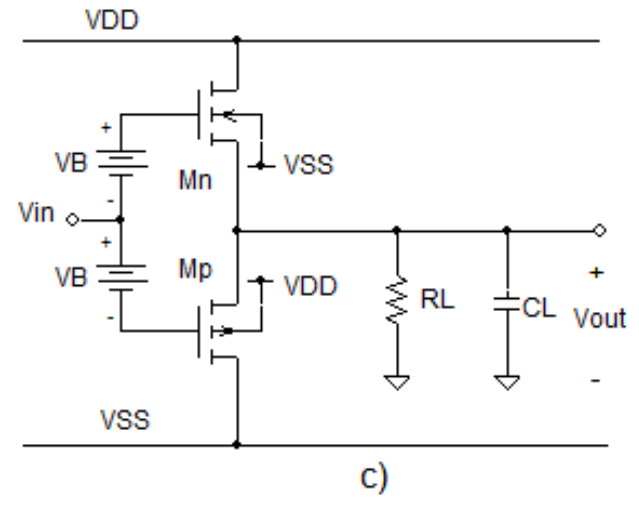
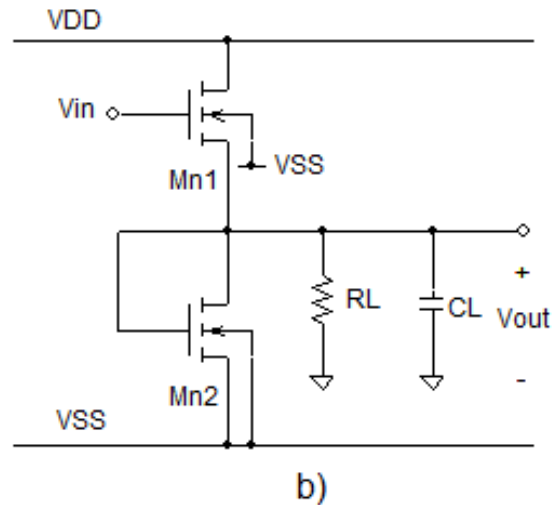
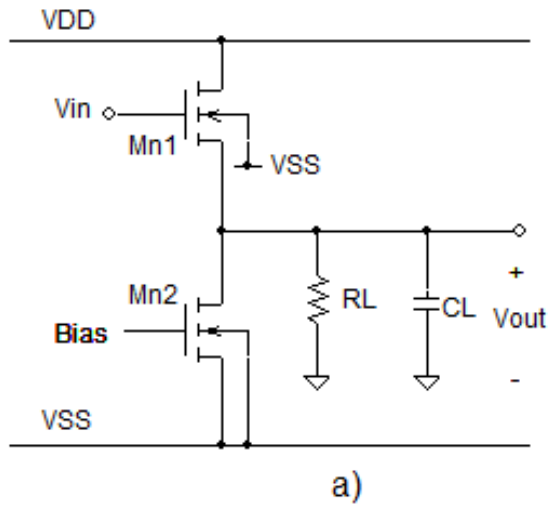
$$u_{out} = i_{out} \cdot r_{out} = \frac{2i}{g_{o3-1} + g_{o4-2}} \quad g_{o3-1} \approx \frac{g_{ds3} \cdot g_{ds1}}{g_{m3}}$$

Изходен усилвател с диференциален вход и повишено
изходно съпротивление
Folded cascode /прегънат каскод/

$$u_{out} = i_{out} \cdot r_{out} = \frac{2i}{g_{o6-8} + g_{o4-2}}$$

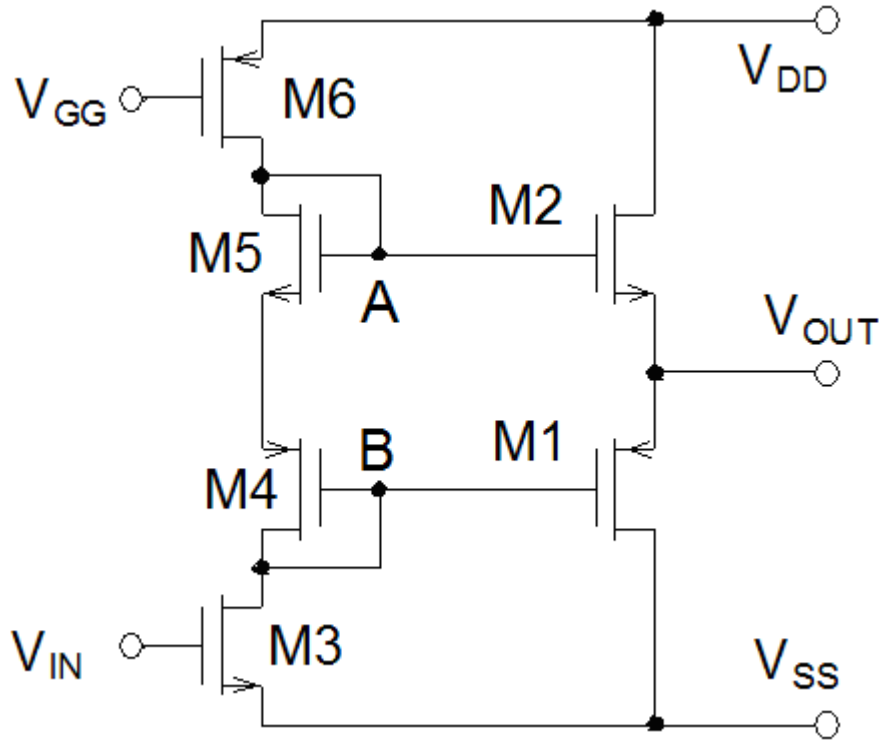
Изходни стъпала с общ дрейн (с ниско изходно съпротивление)

Подходящи за нискоомен товар

- a) Стъпало с общ дрейн, клас А, с NMOS транзистор и източник на ток;
- b) Стъпало с общ дрейн, клас А, с NMOS транзистор и активен MOS резистор;
- c) Противотактно стъпало (клас В или клас АВ) $U_B \approx U_{TN} + U_{effn} \approx |U_{TP}| + |U_{effp}|$.

Исходно стъпало клас АВ /вариант 1/

$$A_u = A_{u1} \cdot A_{u2}$$

$$A_{u1} \approx -\frac{g_{m3}}{g_{ds3} + g_{ds6}}$$

$$A_{u2} = \frac{g_{m1} + g_{m2}}{g_{m1} + g_{mb1} + g_{m2} + g_{mb2}}$$

$$A_{u2} = \frac{g_{m1} + g_{m2}}{(1,1 \div 1,2)(g_{m1} + g_{m2})} \approx 0,8 \div 0,9$$

$$A_u \approx -\frac{(0,8 \div 0,9) \cdot g_{m3}}{g_{ds3} + g_{ds6}}$$

$$A_u = -\frac{(0,8 \div 0,9) \cdot 2}{(\lambda_{n3} + \lambda_{p6})U_{eff3}} \approx -(250 \div 280)$$

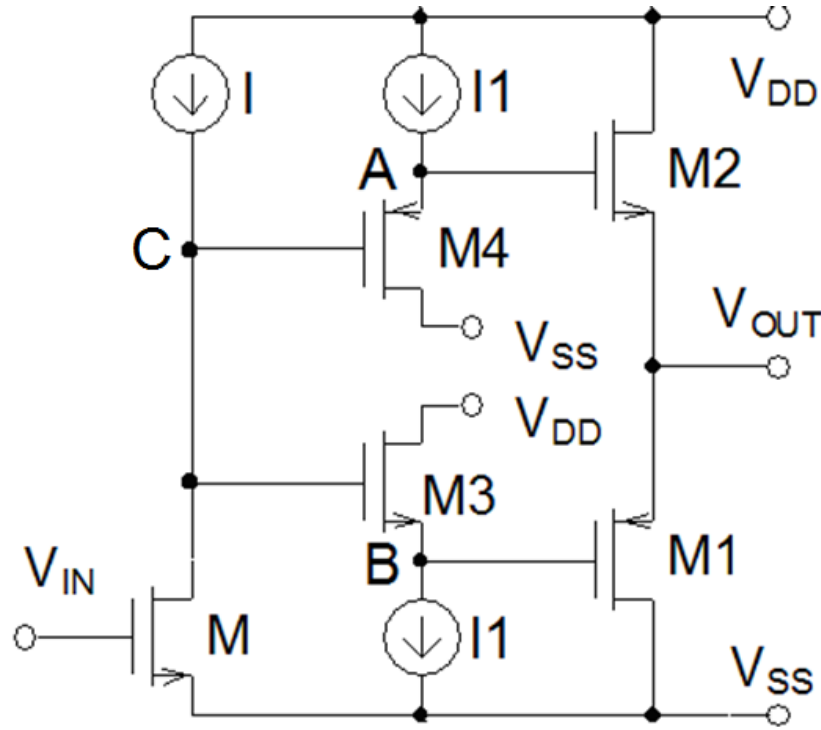
$$U_{GS} = U_{TN} + U_{EFFN} = U_{TN} + \sqrt{\frac{2 \cdot I_D}{K_n (W/L)}}$$

$$U_A = V_{OUT} + U_{TN} + U_{EFFN}$$

$$U_B = V_{OUT} - |U_{TP}| - |U_{EFFP}|$$

Исходно стъпало клас АВ /вариант 2/

$$A_u = A_{u1} A_{u2} A_{u3}$$

$$A_{u1\max} = -\frac{g_{mn}}{g_{ds}}$$

$$A_{u3} \approx 0,8 \div 0,9 \qquad A_{u3} \approx 0,8 \div 0,9$$

$$A_{u\max} = -\frac{g_{mn}}{g_{ds}} (0,8 \div 0,9)^2$$

$$A_{u\max} = -\frac{(1,28 \div 1,62)}{\lambda_n U_{\text{eff}}} = -(450 \div 580)$$

$$U_A = U_C + |U_{TP}| + U_{\text{eff}}$$

$$U_B = U_C - U_{TN} - U_{\text{eff}}$$

$$U_{\text{OUT}} = U_A - U_{TN} - U_{\text{eff}} \approx U_C$$

$$U_{\text{OUT}} = U_B + |U_{TP}| + U_{\text{eff}} \approx U_C$$

Диференциален усилвател

Диференциални усилватели

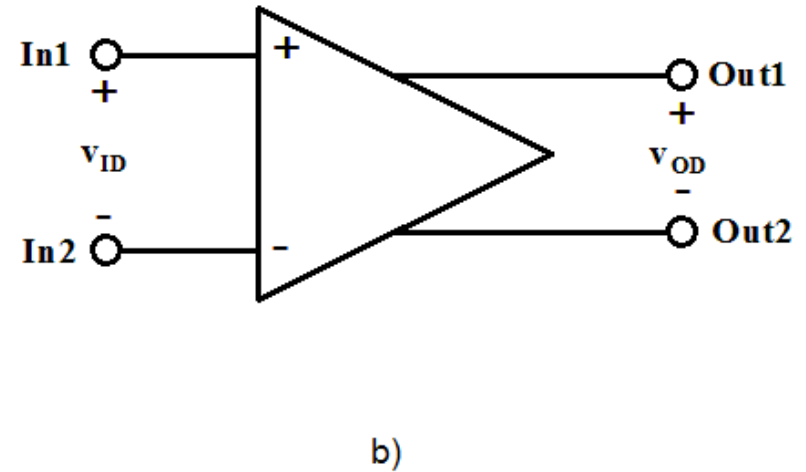
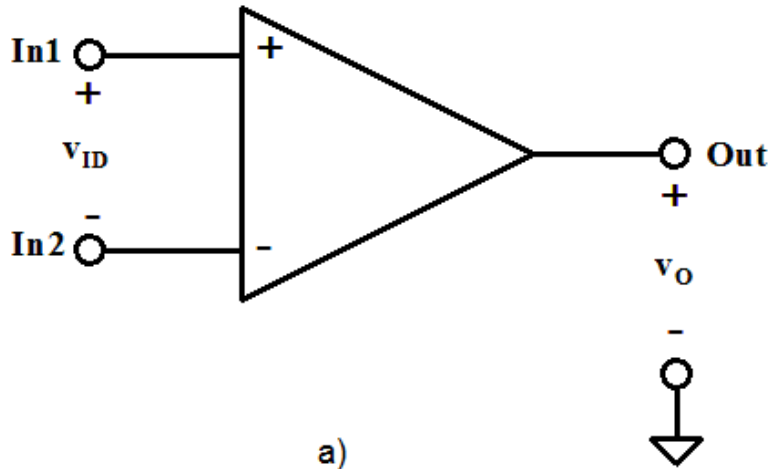

Схема а) диференциален усилвател с несиметричен изход;

Схема б) диференциален усилвател със симетричен изход.

Парафазни и синфазни сигнали

Парафазни /диференциални/ сигнали – сигнали с противоположна полярност.

В практиката парафазните сигнали са носители на полезната информация.

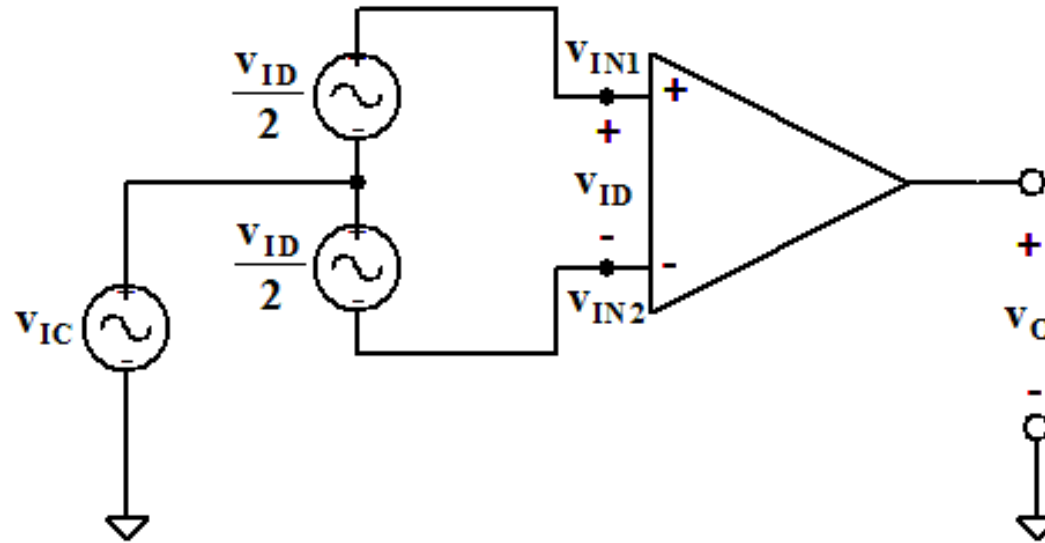
Синфазни сигнали – сигнали с еднаква полярност.

Синфазните сигнали могат да съдържа постояннотокова съставка (напр. за установяване на режима) и променливотокова съставка (напр. шум).

Задачата на диференциалния усилвател е да усилва парафазните сигнали и да потиска синфазните.

Използва се главно като първо стъпало в аналоговите схеми, където е необходимо да се изчисти шума.

Парафазни (диференциални) и синфазни сигнали

$$V_{IN1} = V_{IC} + \frac{V_{ID}}{2}$$

$$V_{ID} = V_{IN1} - V_{IN2}$$

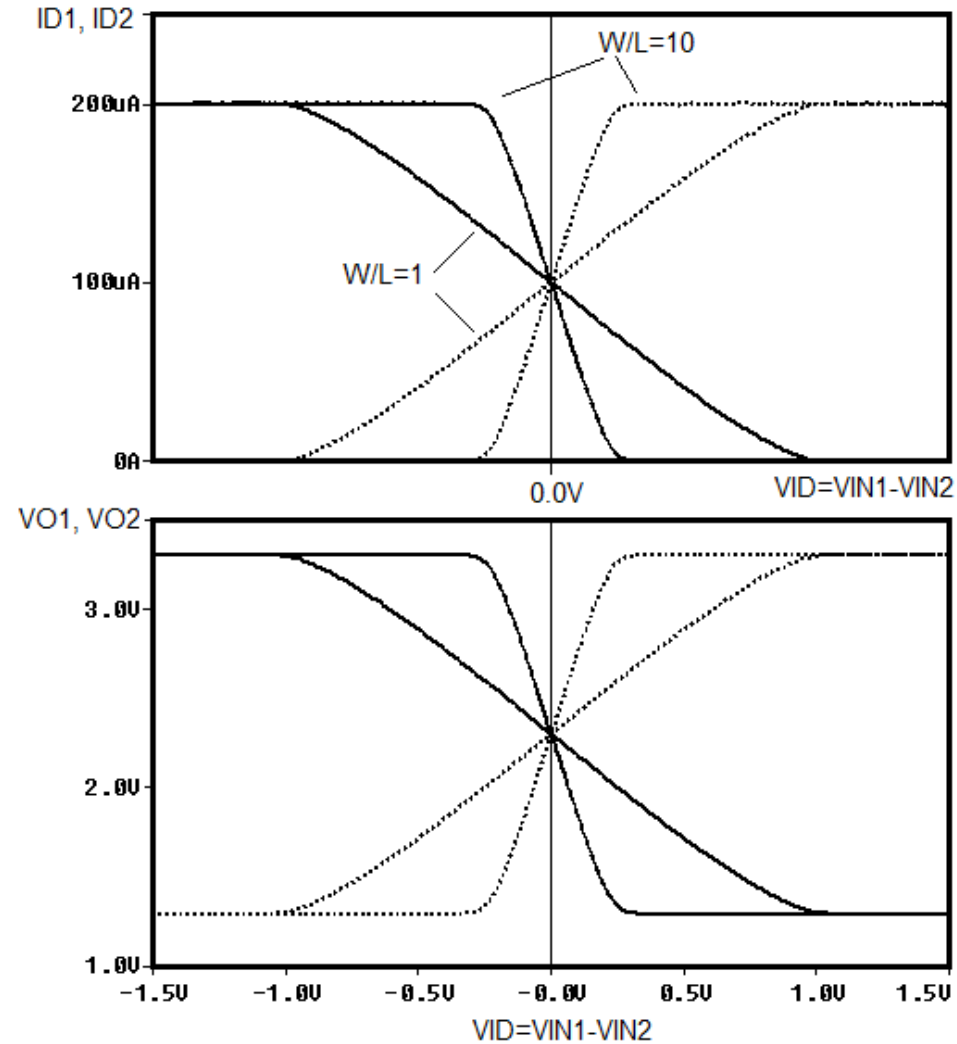
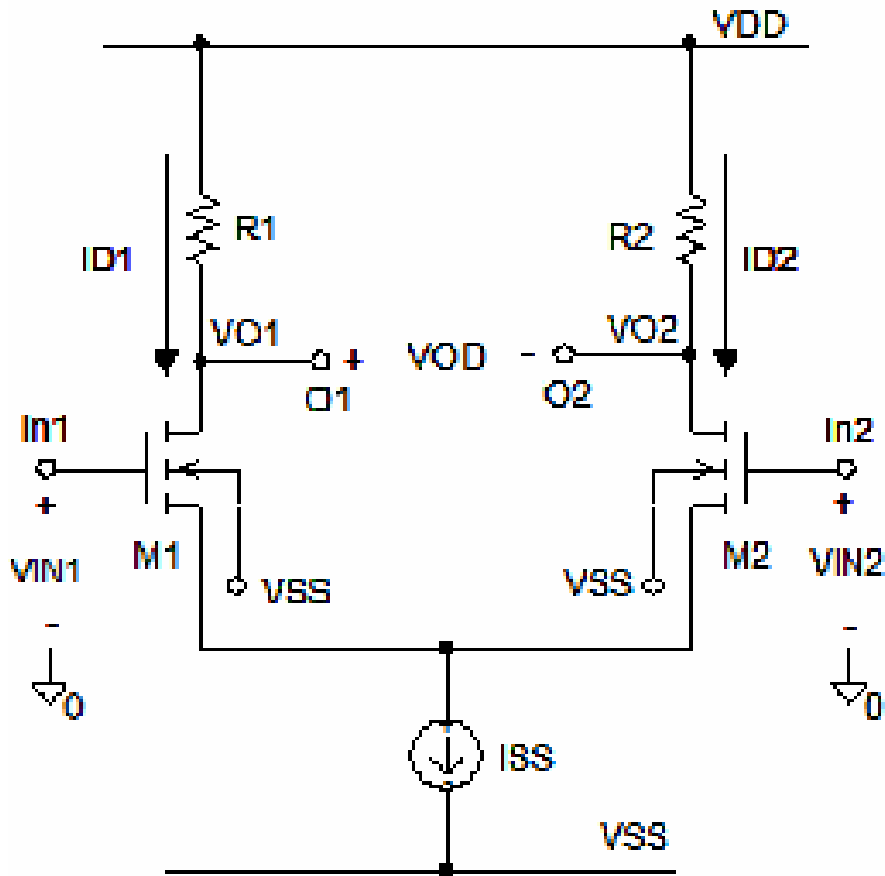
$$V_{OD} = A_{uD} V_{ID}$$

$$V_{IN2} = V_{IC} - \frac{V_{ID}}{2}$$

$$V_{IC} = \frac{V_{IN1} + V_{IN2}}{2}$$

$$V_{OC} = A_{uC} V_{IC} \rightarrow 0$$

Предавателна характеристика на диференциална двойка

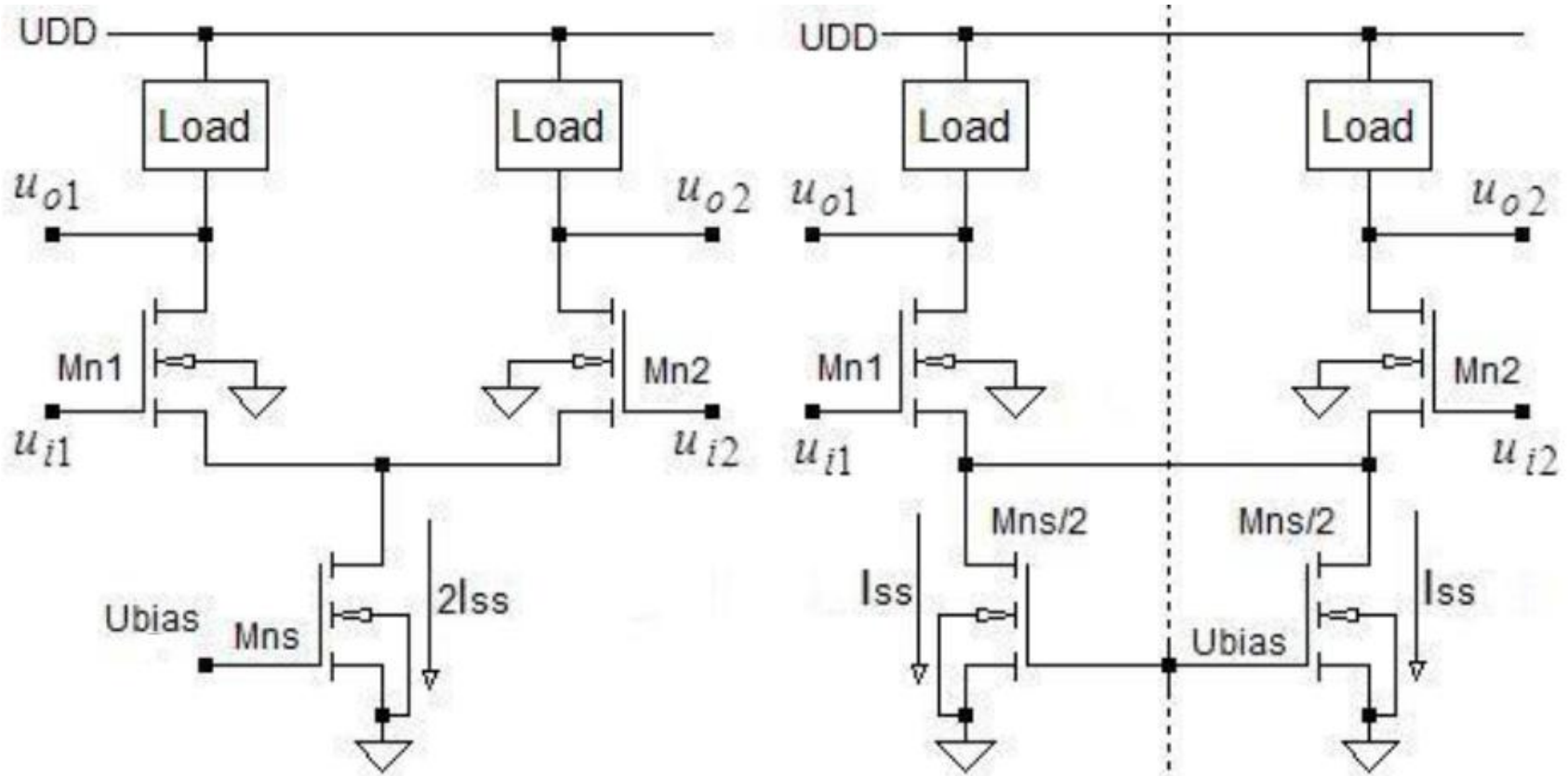

Анализ при малък входен сигнал

Теорема за разполовяването на симетрични схеми

- Всяка симетрична схема се дели от оста на симетрия на две еднакви части, всяка от които е огледално изображение на другата .
- Това позволява за целите на анализа да се разглежда само едната половина от схемата, след което резултатите могат да се обобщят за цялата схема.

Диференциалният усилвател като симетрична схема

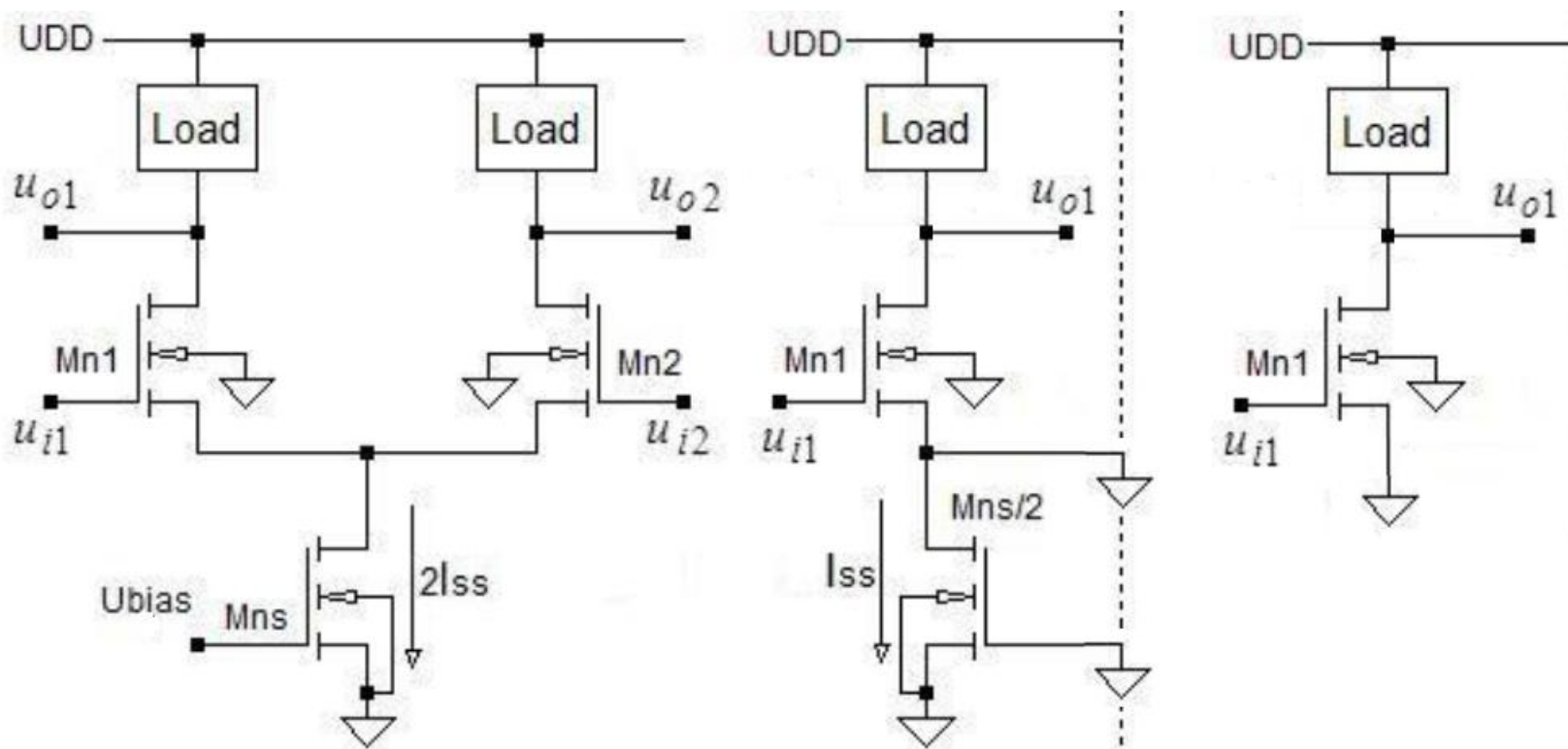
Диференциален усилвател – принципна схема (в ляво) и схема за онагледяване на симетрията (в дясно) – за целта транзисторът Mns е представен чрез двата паралелни транзистора $Mns/2$, които са с два пъти по-малка широчина на канала.

Теорема за разполовяването за парафазни (диференциални) сигнали

- Ако на входа на симетричната схема се подаде парафазен сигнал , тогава токовете и напреженията във двете половини ще се променят противоположно. В следствие на това, напреженията във всички точки от схемата, които лежат на оста на симетрията γ , ще останат непроменени, т.е. по-отношение на парафазните сигнали, всички точки по оста на симетрия се държат като виртуална земя.

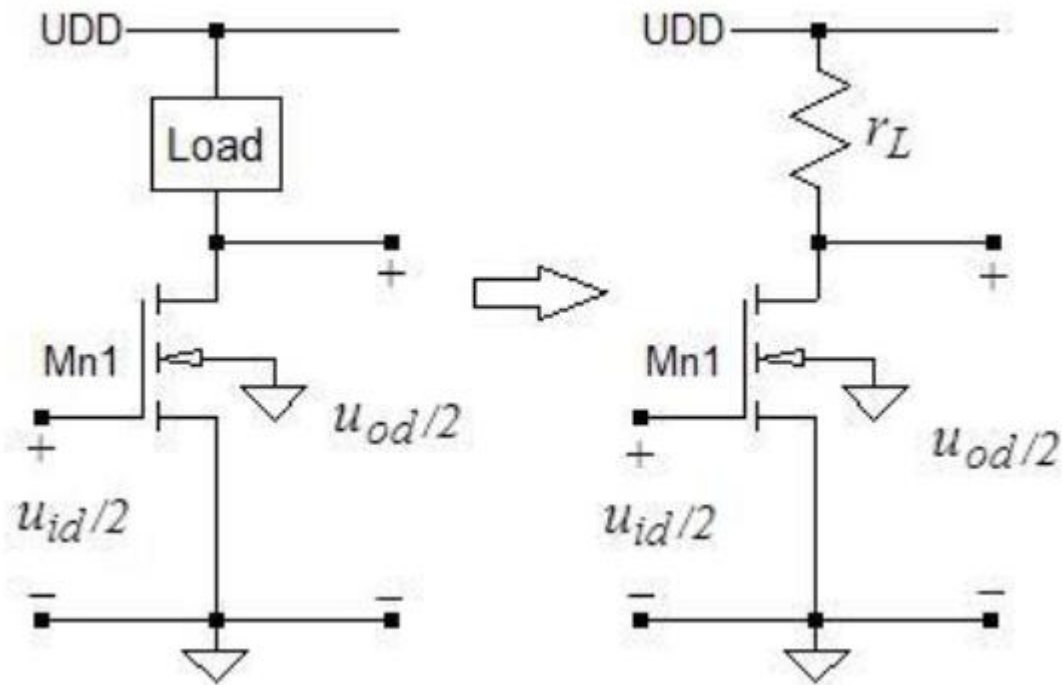
Анализ за парафазни сигнали

Полусхема за диференциални сигнали.

Схемата съвпада усилвателното стъпало с общ сорс

Анализ за парафазни сигнали

$A_{ud} = -\frac{g_{mn}}{g_{dsn} + g_L}$
$r_o = \frac{1}{g_{dsn} + g_L}$
$i_o = g_{mn} \frac{u_{id}}{2}$

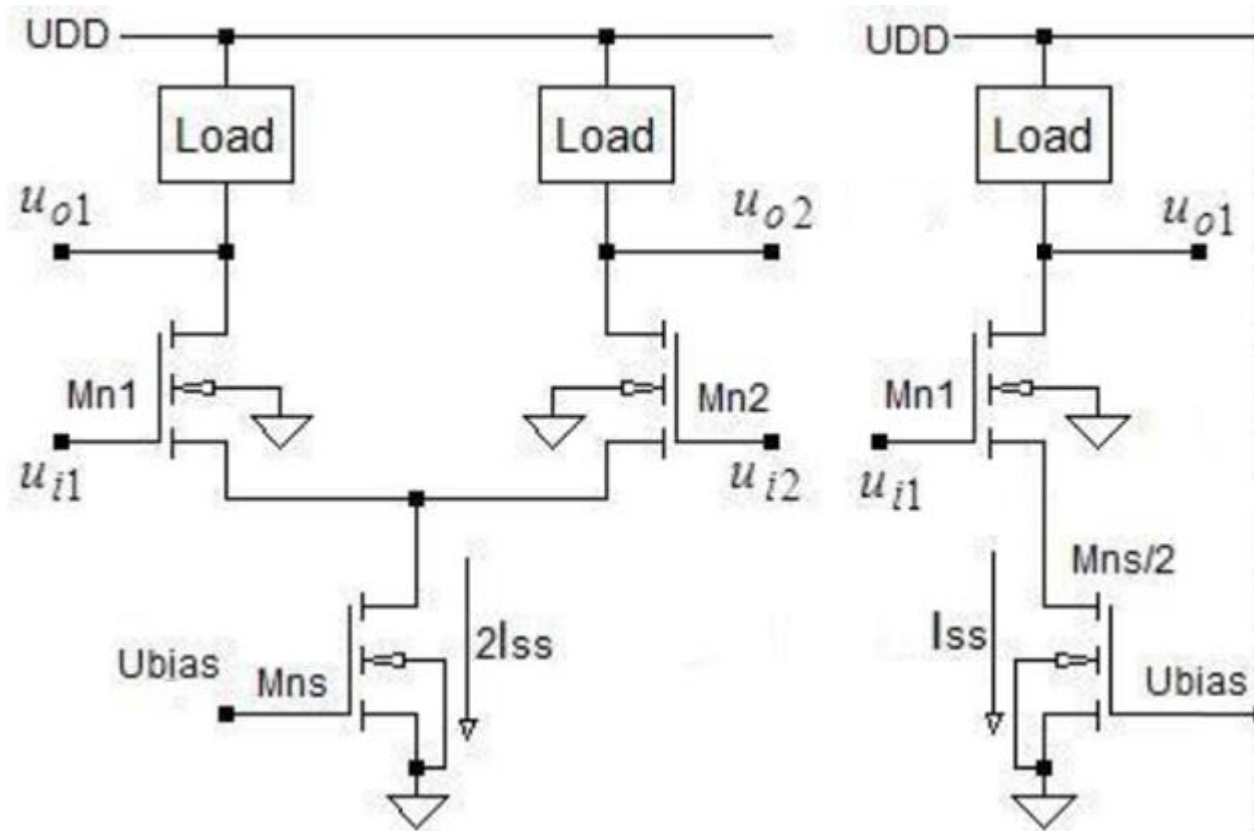
Полусхема за диференциални сигнали.

Схемата съвпада усилвателното стъпало с общ сорс

Теорема за разполовяването на синфазни сигнали

- Ако на входа на симетричната схема се подаде синфазен сигнал, токовете и напреженията във всяка половина на схемата ще се променят идентично, т.е. потенциалите в огледалните точки от схемата ще бъдат еднакви, а токовете между двете части на схемата ще бъдат равни на нула. Това позволява схемата да се раздели на две еднакви части без необходимост от анализ за преразпределяне на токовете.

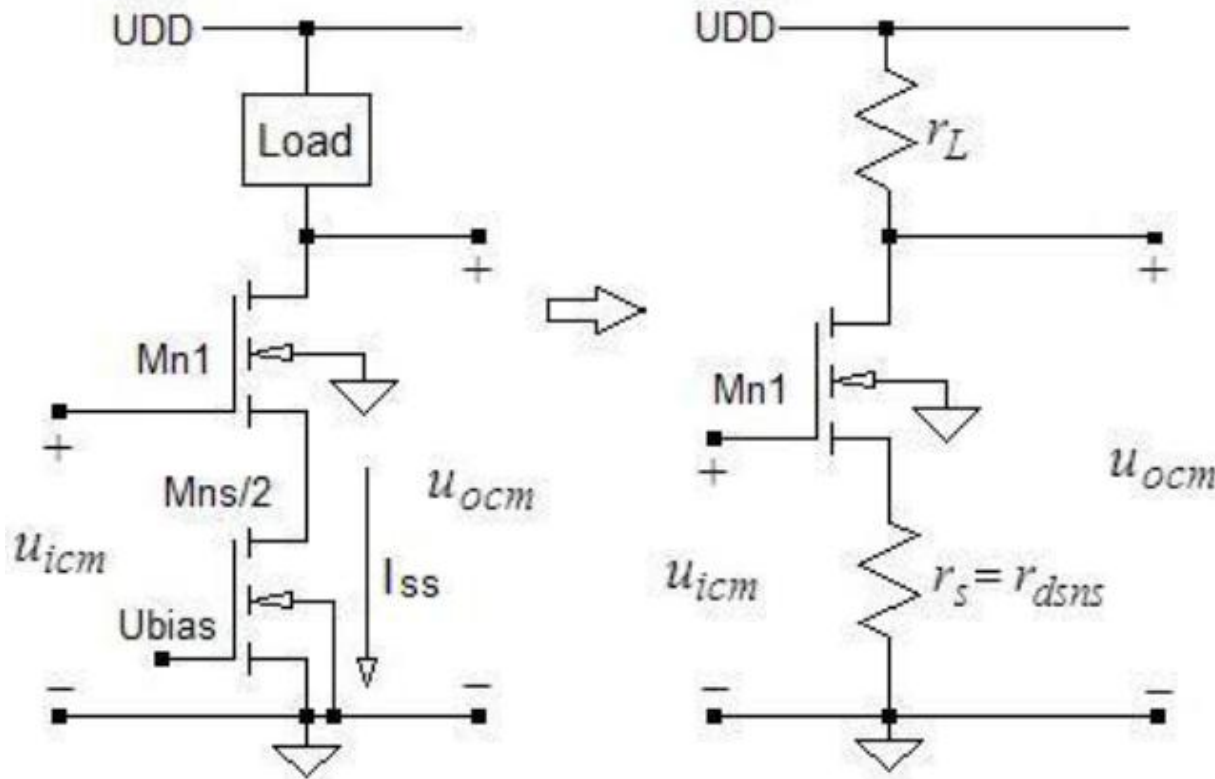
Анализ за синфазни сигнали

Полусхема за синфазни сигнали.

Схемата съвпада с усилвателното стъпало с резистор в сорса.

Анализ за синфазни сигнали

$$r_s = r_{dsns} = \frac{1}{\lambda_n I_{SS}}$$

$$r_o = \frac{1}{g_{ds-s} + g_L} \approx r_L$$

$$Au = -g_{m(eff)} r_o \approx -\frac{r_L}{r_s}$$

Полусхема за синфазни сигнали.

Схемата съвпада с усилвателното стъпало с резистор в сорса.

$$g_{m(eff)} = \frac{g_{mn}}{1 + (g_{mn} + g_{mbn}) r_s} \approx \frac{1}{r_s}$$

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО